

Aan: De leden van de pastorale teams
De bestuursleden van de parochies

Utrecht, 5 oktober 2018

Broeders en zusters,

Een groot interview met mij in 'De Gelderlander' (dat ook in andere kranten is overgenomen) van 15 september kreeg nogal wat aandacht. Zo was voor VVD-fractievoorzitter Dijkhoff mijn kritiek aanleiding om zich publiekelijk uit de Kerk uit te schrijven. Gelukkig hebben we bijna per ommekeer afgesproken om elkaar te ontmoeten om de lucht te klaren. Dat gesprek zal binnenkort plaatsvinden.

De passage over kerkgebouwen riep eveneens veel reacties op. Toen de journalist mij vroeg naar kerksluiting, citeerde ik een priester die denkt dat mijn voorspelling uit 2014 wellicht nog te optimistisch is. Ik sprak destijds de verwachting uit dat er in 2028, het jaar waarin ik met emeritaat ga, in het Aartsbisdom Utrecht nog 20 parochies over zijn met elk zo'n een à twee kerkgebouwen. De priester die ik in het interview citeerde, vreest dat tien parochies waarschijnlijker is. De krant maakte er een apart nieuwsbericht van, met als onjuiste kop: 'Over 10 jaar nog maar 10 katholieke kerken open in bisdom Utrecht'. Die kop werd op ons verzoek aangepast maar bij veel mensen zat de schrik er toen al goed in. Ik blijf echter bij mijn genoemde toekomstverwachting, namelijk dat er over tien jaar nog zo'n twintig parochies zijn met elk een à twee kerken. Let wel: dit betreft een toekomstverwachting. Het ging en gaat niet om een beleidsnota die zegt dat de bisdomstaf daarnaar streeft.

Ik citeerde die priester niet om mensen de stuipen op het lijf te jagen. Als dat is gebeurd, dan betreur ik dat. Als uw aartsbisschop neem ik u allen zeer serieus: de leden van de pastorale teams, de bestuursleden, de vele vrijwilligers die zich het vuur uit de sloffen lopen, de parochianen. We delen immers onze verantwoordelijkheid en zorg voor de Kerk in het Aartsbisdom Utrecht, nu en in de toekomst. Al die inzet en liefde voor de Kerk ervaar ik wanneer ik in onze parochies kom en met mensen spreek. Maar omdat een gewaarschuwd mens voor twee telt, zie ik het ook als mijn taak om mijn zorgen met u te delen. Zorgen, gebaseerd op alle cijfers en verhalen uit de parochies die ik als aartsbisschop krijg aangereikt en die een totaalbeeld van het aartsbisdom in de toekomst bieden.

Ik vergelijk een bisschop in deze tijd soms met een meteoroloog die bezorgd is over de klimaatverandering. En het kerkelijk klimaat in Nederland verslechtert – er nadert een heus stormfront. Een bisschop heeft vele taken, maar mooi weer spelen hoort daar in mijn optiek niet bij. Mijn waarschuwing over de kerkkrimp betekent echter niet passief afwachten wat de toekomst brengt. Zeker niet. We moeten in deze individualistische tijd laten zien dat een kerkgemeenschap een meerwaarde heeft.

Maar tegelijkertijd moeten we ons wel voorbereiden op wat mogelijk komt en wat er deels ook al is. Ik zeg mogelijk, want soms zwakt een storm op het laatste moment af of buigt enigszins af. Maar we moeten er óók rekening mee houden dat we vol getroffen worden.

Dat betekent nadenken over hoe we mensen aan ons kunnen binden en hoe we met een kleinere organisatie in de toekomst Kerk kunnen zijn. En dat gebeurt gelukkig ook in veel parochies, waar nieuwe en soms kleinschalige, maar inspirerende ideeën worden geboren rond catechese, diaconie en verdieping.

Betekent mijn waarschuwing over de kerkkrimp dat ik geen oog en oor heb voor alle inzet van mensen in onze parochies? Neen, absoluut niet. In een interview kun je niet alles kwijt, daarom wil ik met deze brief nog eens heel duidelijk maken dat ik die toewijding zie en zeer waardeer. Zonder die inzet waren we pas echt ver van huis. Onlangs nog was een groep recent benoemde parochiebestuurders bij ons te gast om kennis te maken met de bisdomstaf. Zelf was ik tot mijn grote spijt verhinderd omdat ik mijn stem kwijt was, maar ik heb gehoord over hun grote inzet om in deze uitdagende tijd de parochies te besturen. En zij zijn niet alleen: al die andere kerkelijke vrijwilligers die ik ook in het interview heb geroemd zetten zich in, nemen initiatieven, helpen anderen, geven het beste van zichzelf aan God en hun medemens.

Ik wil u, leden van de pastorale teams en bestuursleden, heel hartelijk danken voor alles wat u doet, in deze tijd waarin de Kerk de wind tegen heeft. En ik wil u vragen mijn dankbaarheid over te brengen aan de vele vrijwilligers die niet in ons adressenbestand zitten, maar van wie u de gezichten en verhalen kent.

Tijdens het gebed na het Onze Vader in de Eucharistieviering herhaalt de priester de volgende woorden van Jezus: “Vrede laat Ik u; mijn vrede geef Ik u.” Maar dit vers uit het Johannesevangelie is daarmee niet compleet, het wordt gevolgd door: “Niet zoals de wereld die geeft, geef Ik hem u. Laat uw hart niet verontrust of kleinmoedig worden.” Laat ons hart niet verontrust of kleinmoedig worden. Die woorden moeten we ons elke dag voor de geest halen, want hoe groot of klein de Kerk organisatorisch ook wordt: de Heer is bij ons. En Hij zal ons waarschijnlijk nog wel verrassen, als we denken aan de woorden van Jezus in Lucas (18,27): “Wat niet in de macht der mensen ligt, ligt wel in die van God.”

We moeten realistisch de toekomst tegemoet, met de openheid van hart om ons steeds te laten verrassen door de Heilige Geest, de Helper, die Christus ons heeft beloofd en die in alle tijden weer nieuwe wegen met Zijn Kerk gaat. Dat wens ik ons allen toe.

Met beste zegenwensen en hartelijke groet,

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht